

előf bucsuznak nevében Töled — mondta. Nem emlékbeszédet mondunk, hanem eljöttünk, hogy még egyszer kezet fogjunk Veled. Eljöttünk, hogy elmondjuk: pótolhatatlan veszteség a Te távozásod a konstruktív magyarok taborából. A Te életed nem volt negáció, a Te életed pozitív érték volt, egy nagy plusz a nemzet életében. A nemzet nagy építőmunkása voltál, a háború után a magyar kultúra minden követ Te raktad le.

— Trianon után Te mentetted meg a magyar kulturát az enyészettől. Nem lehetett ezt a munkát úgy megoldani, hogy a nemzettől áldozatok ne követeltessenek és ő nem törődve a gánccsal, szemrehányással, ment a maga útján. Meg vagyok győződve, hogy egy későbbi kor, egy boldogabb idő igazságot fog szolgáltatni neki és áldani fogja gróf Klebelsberg Kuno munkáját. Addig is vigasztaljon az, hogy Magyarországon a gánccsétel, a rágalom, a befektetés és a népszerűtlenség éppen azokat kíséri, akik konstruktív munkával értéket teremtenek a nemzet számára és a népszerűség, a babér koszorúja azoknak homlokát övezi, akik csillogó szavakkal szédítik meg a tömegek lelkét és ezek mögé a csillogó szavak mögé rejtik a nemzetre nézve meddő életüket.

Az egységes párt nevében

Váry Albert

mondott beszédet

— A bucsuzásnak ebben a fájdalmas pillanatában — mondotta Váry — még egyszer megjelenik előttünk sima, mozgékony alakja. Csodálattal nézük, hogy lánglelkű apostolként mint járja be a kultúra minden ágát, minden vidékét. Bámuljuk sokoldalúságát: jogász, közjogász, vérbeli politikus, született külpolitikus, történész, tudós, író és újságíró, fanatikus kulturpolitikus, nagy magyar államférfi és nemzetének szerény hű fia és önzetlen munkása. A szellem és a tudás zsenije egyesült benne a cselekvés, az alkotás zsenijével.

— Tragikus magyar sors, hogy meg kellett halnia, hogy mindezt róla megállapíthassuk. Sűrűn érték támadások, de ő állta ezeket a támadásokat. Támadások közben és után bátran, bizó tekintetű a magyar jövőre szegezve, ujult erővel indult újabb feladatok felé. Kegyetlen magyar végzet, hogy vérrel és sulyos áldozatokkal kell felépítenünk a magyar jövőt.

A bucsubeszéd elhangzása után a katedrálison levették a koporsót és a gyászkozsíra tették, majd a menet elindult a nyugati pályaudvar felé. A szegedi gyorsvonalon két óra husz perckor gróf Klebelsberg Kuno elindult utolsó szegedi útjára.

A város halottja Szegeden

A gyászmenet utja az állomástól a Templom-térig — Harangzugás közben helyezték el a koporsót a ravatalon

(A Délmagyarország munkatársától.) Délután négy óra. Szegedre halálosan néma csönd borul. Sötétruhás csoportok vonulnak lassan a Boldogasszony-sugárut felé, a gázlámpák sápadtan fölgyulladnak, a fény szomorúan szürkül át a fekete fátyolokon. A lassan szürkülő ég alatt széles, fekete zászlók usznak és hatalmas zászló lebeg a Fogadalmi templom két tornya között is, a házak ormáról is.

Szeged Klebelsberg Kuno koporsóját várja. A templomban már áll a fekete katedrális. Hatalmas gyertyatartókat helyeznek köréje, felállítanak két imázsamolyt előtte.

A néma tömeg ellepi a hosszú utvonalat a templomtól a Boldogasszony-sugáruton végig

az állomásig. Egyesületek, iskolák, testületek vonulnak föl állandóan. Fekete seregeket ont a város minden része. Eleven embersövény keletkezik az ut két oldalán. A házak ablakában halványfényű gyertyák lángja lobog. A gyorsan szürkülő égről sötét felhőfátylak ereszkednek a gyászoló város fölé és néha lehull a sápadt emberarcokra egy-egy langyos esőcsepp.

előszik a sötétségből a gyorsvonal.

A világos vonatablakok mögül sápadt arcok suhannak el és a világos vagonok után uszik a sötét halottas vagon.

Néhány vasutas fut el a tömeg előtt, amely felszólítás nélkül hátrább húzódik, hogy felszabaduljon az első sínpar. A fekete vagon pedig lassan leszakad a világos vonatról, új mozdonny kapcsolódik bele és gyorsan vontatja a váltóhoz. Olyan nesztelenül történik minden, mintha a vaskerekeket is fekete posztóval vonták volna be.

A kalapok, a cilinderek leemelkednek a fejről, a csákókhöz föllendülnek a kezek és

a sötét vagon megáll a fáklyafényben.

a halottas kocsi mellett. Zárt ajtaján fehér kereszt cédula. A kereszt fehér mezejében cédulával írt szó: Holttest. Alatta: Szeged. 704.

Iskola és intézeti

harisnyák. kötöttárúk

legjobbát a legolcsóbban

Lusztig Imre kötöttáru üzlete
Széchenyi tér 2. Tisza-szálló mellett

Öt óra.

A pályaudvar benépesedik.

Olyan nagy a csönd, hogy fölhallatszik az Indóház-térről a lovak dobogása.

Jobbfelől, a raktárházak felé áll majd meg a vagon. Negyed hatkor mindenki elindul arafelé. Mindenki, mert itt van az egész város. Csak azok hiányoznak, akik kísérik a vonatot, akik ott voltak a budapesti ravatal mellett.

A halottas kocsi, hat fekete ló előtte, már ott áll a helyén. Ott van a fehér koszorú kocsi is. Felvonulnak a fáklyás egyetemi hallgatók és közrefogják az üveges kocsit.

Most kigyulnak a fáklyák. A sárga fények körülölelik a kocsit.

Fél hat. A helyén áll mindenki. A fáklyások mögött a fehér karínges papok, mellettük az apácák. A kocsi mögött az egyetem, a város, a katonaság. Az első sorok mögött érezni a végtelen tömeget.

A végtelen embertömeg, a gyászfátyolos lámpák és a fekete zászlók fölött lassu szárnycsapásokkal száll az állomás felé a harangok zúgó gyászzenéje.

Valami fény villan jobbfelől és hangtalanul, lassan

vonattal. Ez alatt másik cédula: Gyorsáru, Eilgut.

Közben odaérkeznek a halottas kocsi fáklyafénykörébe azok, akik együtt utaztak Budapestről a koporsóval. Az egyetemi tanács tagjai és a szegedi küldöttség tagjai.

önmagától rendeződik. Az Indóház-térről először a lovasrendőrök szakasza kanyarodik ki a Boldogasszony-sugárutra és balra egyvonalban a templom felé, a fekete zászlók alatt és a fátyolos lámpák között. Kisértetiesen sötét a sugárut, pedig

az ablakokban gyertyák világitanak,

de ez a gyöngye fény még komorabbá teszi a tompa sötétséget.

A rendőrszakasz után jó távolra a cserkészcsapat lép. A taktust a katonazenekar gyászdudulója adja ehhez a meneteléshez.

Aztán a bajtársi egyesületek pajzsait viselő pajzshordozók, majd a bajtársak osztaga következnek egyszerre lépő nyolcas sorokban. Utánuk következnek az apácák és a papok és a papság után uszik

a fáklyafénnyel koszorúzott halottas kocsi.

A gyászlelésben menetelő oszlopokat nem lehet látni, de a kettős sorfallá tömörült tömeg érzeti ennek a gyászmenetnek minden lépését

Az özvegy roskadozó testtel, sűrűn és mélyen lefátvólva szállt le az egyik elsőosztályú kocsiából. Az elsőosztályú váróterem előtt dr. Pálffy József polgármesterhelyettes, majd dr. Somogyi Szilveszterné fogadja. Bekisérik

a váróterembe,

ahol összeroskadva vár. A fátyolon keresztül látszik, hogy hullanak a könnyei. Ott vannak mellette a rokonok, sógora, sógornője és azok, akik igen közel álltak a halotthoz, Kertész K. Róbert, Denhof Antal, Kultsár István.

Itt, a váróteremben még lassabban telnek a percek. A harangok zúgása áttör a fátyolon, a lezárt ajtókon és zsongással tölti be a váróterem szorongó muló időt.

Odakinn, a fáklyafényben,

felnyíjják a kocsit.

Az ajtó mögül koszorúszag árad ki. Hervajó virágok szomorú illata. Néha besuhan egy-egy fényugár a koszorúk közé és látszik az óriási láda, a koporsó komor koporsója.

Először a koszorukat adogatják le. Egymás után kerülnek ki azok a koszorúk, amelyek a budapesti ravatalt díszítették, a kormányzó koszorúja, a családé, az özvegyé, Szeged városáé, a főhercegeké, a képviselőháza. Néhánnyal a halottas kocsi díszítik föl, a többi a fehér koszorú kocsi helyezik.

Valaki megkérdezi a csöndesen dolgozó emberektől, hogy hány perc múlva emelik le a koporsót.

— Öt perc múlva a kocsin lesz — hangzik a halk válasz.

Nagyon halkan hangzik, de mindenki meghallja. A tömegben csöndes mozgás támad, a tekintetek átfurják a sötétséget és döbbenet lesik a koporsót. Nyolc ember birkózik vele. Végre lassan leemelik. Fehér selyemcsipkés szemfedője úgy lobog körülötte, mint a fáklyák lángja.

Hatalmas érckoporsó,

nyolc ember görnyed a maga, mindenki tudja, hogy a tompafényű födele alatt gróf Klebelsberg Kuno érkezett meg utoljára Szegedre.

A család ott áll a halottas kocsi mellett, a fáklyák fénykörében. Elfojtott zokogás hallatszik.

Óvatosan betolják a koporsót a kocsi üvegfalai közé és ebben a pillanatban kis tölgyfakeresztet ad le az egyik vasutas a kiürített vagonból:

„Itt nyugszik gróf Klebelsberg Kuno. Élt 57 évet.”

Raskó Sándor főesperes magasra emeli a kocsit mögött a keresztet és megkezdi a rövid szertartást. Távolabbról halkán felzendül a tanítóképző dalárdájának gyászzenéje. A koporsóra szentelt viz hull, aztán fehér tömjénfüst száll feléje és rácsukódik az üvegajtó.

A fáklyák körülzárják a kocsit és megindulnak vele a lejárattal felé. Előtte mennek az apácák, a papok. A lejárattal szembe vasutasok és tüzoltók állnak sorfalat, lenn pedig a lámpákkal, fáklyákkal kivonult egyesületek. Gróf Klebelsberg Kuno utolsó szegedi útjára fátyolos zászlók borulnak.

Nem hallatszanak vezényszavak, rendelkezések,

a menet

Olyan csend van mindenütt, hogy a leghalkabb suttogás is élesen hallatszik. Hallgatnak a harangok is, mintha megdermesztette volna nyelvüket a gyász. Csak akkor cseng föl megszűröl a sirásuk, amikor eléri a koporsó a tanítóképző intézetet, a halott alkotó első állomását. De csak a távoli harangok szava zúg, az alsóvárosi, a felsővárosi, meg a rókusági Fogadalmi templom harangkórusa néma marad.

Hét óra. A lovasrendőrök szakasza most éri el a Templom-teret.

A Templom-tér

csodálatos gyászpompával várta megálmódóját. Mintha minden misztikus szépségét erre az alkalomra tartogatta volna. A sötét falak gyertyafényes ablakgyöngyösorai vontak koszorú köréje, drágábbak a legdrágább és ékebbek a legékebb ékszernél. Meleg fényességgel várakozott a templom, hogy végleges hajlékot adjon annak, aki itt választott magának örök pihenőhelyet.

És most, hogy a rendőrlovak patkója alatt megdobbant az aszfalt, felsírtak a harangok